

ODGOVORNA OBRANA OKRIVLJENIKA U KAZNENOM POSTUPKU

- postupak pred optužnim vijećem -

Članak problematizira pitanje „odgovorne“, a time kvalitetne obrane u novoj fazi kaznenog postupka – postupku pred optužnim vijećem. Radi se o novoj obaveznoj fazi kaznenog postupka kod svih kaznenih predmeta, neovisno o težini optuženog kaznenog djela, u kojoj stranke „razotkrivaju dokaze“ i otvaraju prostoj problematiziranja zakonitosti pojedinih dokaza, eventualnih propusta u stranačkoj istrazi, odnosno nagađanje o krivnji i kazni. Ova faza postupka završava, ukoliko optužbi nije vraćena optužnica radi provođenja ili dopune istrage, ili postupak nije obustavljen, potvrđivanjem optužnice što znači utvrđivanjem podobnosti samog optužnog akta za kontradiktorno raspravljanje na raspravi. Od kvalitetnog zastupanja pozicija obrane već u ovoj fazi, što prvenstveno ovisi od znanja i kvalitetne pripremljenosti odvjetnika - branitelja često ovisi i kasnija pozicija njegovog branjenika – okrivljenika tijekom rasprave. Ovaj nivo kvalitete pripreme obrane članka tretira pojmom „odgovorne obrane“ u postupanju pred optužnim vijećem.

1. Uvod

Načelo pravičnog postupka jedno je od temeljnih načela kaznenog postupovnog prava koje svoj odraz nalazi kako u samoj normi zakona, tako i u jasno i nedvosmisleno izraženoj sudskoj praksi Europskog suda za zaštitu ljudskih prava, a njegova valjana implementacija potrebna je u svakodnevnim kaznenim postupcima koji se vode pred sudovima u Republici Hrvatskoj. Ovo načelo tijesno je povezano uz funkciju obrane okrivljenika u kaznenom postupku i zaštitu njegovih temeljnih prava. Kako je nerijetko okrivljenik pravno needucirana osoba, koja nasuprot sebi ima suprotstavljenu stranku - državnog odvjetnika, koji osim izvjesno postojećeg stručnog znanja (koje je i formalni uvjet za obnašanje funkcije državnog

---

Članak objavljen u Hrvatskom ljetopisu za kaznene znanosti i praksu br2/2009; list 573 do 582

* sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

odvjetnika) raspolaže i mogućnošću angažiranja brojnih represivnih instrumenata koje mu država stavlja na raspolaganje, postaje jasno da upravo osoba odvjetnika je ta koja se u svojstvu branitelja okrivljenika može kvalitetno i ravnopravno suprotstaviti u kaznenom postupku državnom odvjetniku, omogućavajući time pravičnost kaznenog postupka, a time i ostvarenje jednog od temeljnih načela kaznenog postupka.

U pokušaju osnaženja ovog načela, odredbe novog Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine broj 152/08 i 76/09), proširuju opseg tzv. obavezne obrane okrivljenika po branitelju, pozicionirajući to sada na jedno mjesto u čl. 66. Zakona o kaznenom postupku¹.

Međutim, vrlo često pitanje ima li okrivljenik branitelja ili ne, ne daje nam odgovor na daljnje pitanje možemo li obranu okrivljenika u kaznenom postupku smatrati učinkovitom ako mu je osigurano ili zajamčeno da njegove interese u kaznenom postupku „brani“ ili bolje je reći artikulira pravno educirana osoba branitelja u osobi odvjetnika.

Koliko god se često, iako neopravdano, sudovi zadovoljavali samo formom da okrivljenik ima branitelja u situacijama kada ga prema odredbama zakona mora imati, nije rijedak slučaj, osobito u posljednje vrijeme, da sudovi i sami problematiziraju pitanje učinkovite obarane okrivljenika u smislu oživotvorenja prava na pravično suđenje². Sudovima zakonodavac, očito bojeći se zloupotrebe prava, nije dao pravo zabrane zastupanja izabranog branitelja okrivljenika u kaznenom postupku tj. branitelja iz povjerenja, kada bi sudovi ocijenili da takvi branitelji ne ostvaruju svoju funkciju zbog koje su izabrani. Međutim, odredbe novog Zakona o kaznenom postupku izvjesno otvaraju pitanje učinkovite obrane okrivljenika koja učinkovitost se ogleda kroz odgovoran pristup kaznenom postupku. Ovo pitanje osobito se aktualizira u odnosu na nove dijelove kaznenog postupka prema odredbama Zakona o kaznenom postupku i to prvenstveno u odnos na postupanje pred optužnim vijećem.

¹ Članak 66.

(1) Okrivljenik mora imati branitelja pri prvom ispitivanju:

- 1) ako je nijem, gluhi, slijep¹ ili nesposoban da se sam brani,
- 2) ako se postupak vodi za kazneno djelo za koje je propisan redoviti postupak.

(2) Okrivljenik mora imati branitelja:

- 1) ako je ostao bez branitelja jer je rješenjem uskraćeno pravo branitelja na radnju ili zastupanje (članak 11. stavak 4.),
- 2) od dostave naloga o provođenju istrage za kaznena djela za koja je propisana kazna dugotrajnog zatvora do pravomoćnog okončanja postupka,
- 3) od donošenja odluke kojom je protiv okrivljenika određen pritvor ili istražni zatvor,
- 4) u slučajevima donošenja naloga o prekidu istrage propisanih ovim Zakonom (članak 223. stavak 1. i 2.),
- 5) od dostave optužnice do pravomoćnog okončanja postupka za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od deset ili više godina,
- 6) tijekom pregovora o uvjetima priznavanja krivnje, sporazumijevanja o sankciji i potpisivanja izjave za donošenje presude na temelju sporazuma (članak 360. stavak 1. i 3. i članak 374.),
- 7) od donošenja rješenja o suđenju u odsutnosti (članak 402. stavak 3. i 4.),
- 8) tijekom rasprave koja se održava u odsutnosti okrivljenika (članak 404. stavak 2. i 3.),
- 9) nakon podizanja optužnice u postupku prema okrivljeniku s duševnim smetnjama (članak 550. stavak 2.),
- 10) u drugim slučajevima koje propisuje ovaj Zakon

² npr. Nakon što je optuženik poricao optužbu i nakon što je osuđen prvostupanjskom presudom na kaznu dugotrajnog zatvora, branitelj optuženika po službenoj dužnosti uopće ne podnosi žalbu protiv te presude, pa čak u situaciji kada je žalbu podnio optuženik osobno.

2. Postupak pred optužnim vijećem

Postupak pred optužnim vijećem predstavlja obaveznu fazu kaznenog postupka koju će morati proći sve optužnice, neovisno o kaznenom djelu i visini zapriječene kazne za to djelo, a sve radi donošenja odluke o njihovom potvrđivanju, što je nužna preffaza zakazivanju rasprave. Iznimku predstavlja jedino čl. 348. st. 4. Zakona o kaznenom postupku, kada se okrivljenik pisanom izjavom³ odriče prava na sjednicu optužnog vijeća, u kojem slučaju vijeće potvrđuje optužnicu bez da održava sjednicu vijeća.

Na zakazanu sjednicu optužnog vijeća, osim ako se radi o kaznenim djelima za koja je zapriječena kazna zatvora do osam godina⁴, u rokovima iz čl. 348. st. 1. Zakona o kaznenom postupku⁵ predsjednik optužnog vijeća poziva državnog odvjetnika, okrivljenika i njegovog branitelja ako ga ima⁶ te oštećenika, upozoravajući ih da će sjednica vijeća biti održana i u njihovoj odsutnosti, pa čak i u slučaju nedolaska branitelja okrivljenika, bez obzira što bi se radilo o kaznenom djelu za koje je obrana obavezna.

Upravo ova mogućnost održavanja sjednice optužnog vijeća i u odsutnosti branitelja okrivljenika, pa čak i bez samog okrivljenika, neovisno o tome radi li se i o kaznenom djelu za koje je obrana obavezna, u jednom segmentu otvara prostor za raspravljanje o pitanju odgovorne, a time i prve pretpostavke za pojam učinkovite obrane. Drugi segment je pitanje aktivnog učešća branitelja optuženika na sjednici optužnog vijeća radi valjanog i u skladu sa pravilima struke najboljeg artikuliranja interesa obrane.

2.1. Ne odazivanje na poziv za sjednicu optužnog vijeća

Obrana, okrivljenik odnosno njegov branitelj, kada su nazočni na sjednici optužnog vijeća imaju određena zakonom propisana prava, ali i obaveze odnosno mogućnosti.

Što se tiče njihovih obaveza, čl. 352. Zakona o kaznenom postupku nalaže obavezu okrivljeniku, dakle i osobi koja mu pruža odgovarajuću stručnu pomoć radi učinkovite obrane u postupku, dakle branitelju tog okrivljenika, da na sjednici optužnog vijeća „obavijeste tužitelja o dokazima koje će izvesti o postojanju alibija ili o neubrojivosti“.

Kako odredba čl. 421. st. 2. toč. 1. Zakona o kaznenom postupku određuje obavezu predsjedniku raspravnog vijeća da odbije dokazne prijedloge „za koje su stranke znale do

---

³ Iako branitelj ima pravo poduzimanja svih radnji koje može poduzeti sam okrivljenik, mišljenja sam da ovakvu izjavu, kao kod odustanka od podnesene žalbe, može dati isključivo sam okrivljenik, ali nakon konzultacije sa braniteljem (čl. 68. st. 4. ZKP)

⁴ čl. 526. st. 2. Zakona o kaznenom postupku

⁵ Po primitku optužnice predsjednik optužnog vijeća nalogom određuje dan, sat i mjesto održavanja sjednice optužnog vijeća. Sjednica se održava u roku od petnaest dana ako je okrivljenik u istražnom zatvoru, a dva mjeseca ako je na slobodi.

⁶ Obavezna obrana u trenutku dostave optužnice je za kaznena djela za koja je zapriječena kazna zatvora u u trajanju od deset godina ili više.

potvrđivanja optužnice ... ali iz bez opravdanog razloga nisu predložile“, lako je pretpostaviti da neodgovoran branitelj „kupujući sebi vrijeme“ ne odazove se pozivu za sjednicu optužnog vijeća, sugerirajući takav postupak i okrivljeniku koji ga je opunomoćio, a sve s ciljem ostvarenja teze da ove dokaze nisu predložili jer je za to postojao opravdani razlog, tj. sjednica optužnog vijeća je održana u njihovoj odsutnosti. Na takav način prividno se otvara prostor odgađanja fokusa raspravljanja postoji li alibi okrivljenika kojim se misli braniti (kada se samo kazneno djelo kao objektivni događaj ne osporava) odnosno postoji li svijest i volja kod okrivljenik kao nužan element krivnje kao preduvjet za utvrđenje njegove kaznene odgovornosti.

Međutim, osim što je ova „odgoda fokusiranja spornog“ vremenski odgođena najviše do faze pripremnog ročišta, što je notorno kratak rok⁷, takvim pristupom obrana, ako bi bila instruirana od odvjetnika kao branitelja, pokazala bi svoju potpunu neodgovornost, i time već sada narušila načelo prava na pravično suđenje, koje načelo je temeljno u našem kaznenom postupku.

Naime, ima li se u vidu odredba čl. 421. st. 2. toč. 1. Zakona o kaznenom postupku lako je za pretpostaviti odbijanje dokaznih prijedloga tijekom rasprave kojima bi se dokazivao alibi ili pitanje neubrojivosti optuženika, upravo sa argumentom da se radi o dokazima za koje su stranke znale i prije potvrđivanja optužnice, a nisu ih predložili. Opravdava li nedolazak obrane na sjednicu optužnog vijeća pojam „opravdanog razloga“ zbog čega dokaz nije predložen već u toj fazi? Ovo pitanje biti će rješavano u sudskoj praksi kada se kao takvo pojavi i za sada na dogmatskoj razini takvog odgovora nemamo.

Prava nazočnog na sjednici optužnog vijeća

Osim što ne nazočni okrivljenik i njegov branitelj sjednici optužnog vijeća dovode u pitanje pravovremenog i zakonski determiniranog iznošenja dokaza o alibiju ili neubrojivosti optuženika, propuštanjem odazivanja na uredno dostavljeni poziv o održavanju sjednice optužnog vijeća oni isključuju sebe od mogućnosti utjecaja na sam tijek postupkaveć u ovoj fazi.

Naime, u postupku potvrđivanja optužnice pred optužnim vijećem, obrana, dakle okrivljenik i njegov branitelj kao stručni pomoćnik, imaju čitav niz posebno zakonom propisanih prava, a od čijeg uspješnog konzumiranja ovisi hoće li uopće optužnica biti potvrđena ili ne, odnosno kakva će biti pozicija optuženika u kaznenom postupku. Pri tome valja razlikovati ovlast ukazivanja na nove dokaze odnosno propuste u istrazi, te na problematiziranje pitanja zakonitosti pojedinih dokaza. Također, pitanje odgovorne obrane valja promatrati i u kontekstu mogućeg pravovremenog priznanja krivnje i donošenja tzv. konsensualne presude već u ovoj fazi postupka. Posebno značajno pravo na sjednici optužnog vijeća koje odgovorna obrana ima ovlast konzumirati je aktivno učešće u sastavljanju spisa nakon potvrđivanja optužnice u smislu čl. 366. Zakona o kaznenom postupku.

---

⁷ čl. 371. st. 1. Zakona o kaznenom postupku

Ukazivanje na nove dokaze

Prvenstveno valja istaći da okrivljenik u toj fazi postupka, a što je osobito važno ako nije bilo naloga o provođenju istrage⁸, može ukazivati na dokaze koji im idu u korist.

Kako je faza potvrđivanja optužnice u svojoj biti „suđenje“ o postojanju dostatne količine dokaza za opravdanje postojanja osnovane sumnje da je upravo optužena osoba počinila kazneno djelo kako mu je to stavljeno na teret optužnicom, to je moguće pretpostaviti posebnu važnost dokaza na koje ukazuje okrivljenik, a koji relativiziraju dokaze optužbe. Ovo naročito dolazi do izražaja u situaciji kada nije bilo naloga o vođenju istrage od strane državnog odvjetnika, koja situacija će za pretpostaviti biti najčešća⁹, odnosno kada u situacijama iz čl. 213. st. 3. Zakona o kaznenom postupku, okrivljenik zbog nedovoljnog stručnog znanja propusti predložiti državnom odvjetniku poduzimanje određene dokazne radnje.

Propuštanjem aktivne uloge obrane u ovoj fazi „pozornica“ se ostavlja samo jednoj strani u sporu tj. državnom odvjetniku koji čak i ako nije prisutan svoju argumentaciju je izložio u optužnici. Iako zakon predviđa mogućnost podnošenja odgovora na optužnicu, ovaj pravni akt ne može kvalitetno zamijeniti neposredno ukazivanje na potrebu izvođenja novih dokaza. Odgovor na optužnicu može biti tek kvalitetan „vodič“ za problematiziranje izvedenih dokaza i potrebu izvođenja novih pred optužnim vijećem.

Iako ova faza postupka nije zamišljena kao kontradiktorno suprotstavljanje dokaza, odredba čl. 355. st. 1. toč. 4. ipak predviđa mogućnost čak i mogućnost obustave postupka¹⁰ „... ako je proturječje između prikupljenih dokaza očito takvo da bi na raspravi izricanje osuđujuće presude bilo nemoguće.“

Ukazivanje na propuste u istrazi

U situacijama kada je istraga vođena, kao obligatorna ili fakultativna, ona kao rezultat provedenih dokaznih radnji bilo od državnog odvjetnika ili istražitelja kome je državni odvjetnik povjerio provođenje određenih dokaznih radnji rezultira prikupljenošću određenih dokaza. U prikupljanju i izvođenju tih dokaza, moguće je pretpostaviti postojanje određenih propusta, koji bi dovodili u pitanje potpunost spoznaje na temelju izvedenog dokaza. Naime, nije teško zamisliti da se državni odvjetnik ili istražitelj kome je on povjerio provođenje određene dokazne radnje zadovolji jednostranim spoznajama, bez da provjerava ukupnost mogućih spoznaja¹¹. U tom slučaju okrivljenik, odnosno njegov branitelj ima pravo ukazati na propust u istrazi u vezi cjelovitosti izvođenja pojedinog dokaza, a što otvara mogućnost

---

⁸ Ako je postojao nalog o provođenju istrage, okrivljenik je mogao zahtijevati od državnog odvjetnika provođenje određenih dokaznih radnji, pa ako se državni odvjetnik sa time ne bi suglasio, odluku je će donijeti sudac istrage – čl. 234. Zakona o kaznenom postupku

⁹ Obaveza vođenja istrage od strane državnog odvjetnika kao preduvjeta za podizanje optužnice postoji samo u odnosu na kaznena djela za koja je zapriječena kazna dugotrajnog zatvora.

¹⁰ Iako kaznenog postupka u to vrijeme još uvijek nema. On počinje tek potvrđivanjem optužnice, ali postupak u određenoj formi u svakom slučaju postoji.

¹¹ Ovo osobito u kontekstu činjenice da istraga više nije sudska već da je stranačka.

obrani da se protivi potvrđivanju optužnice. Naravno, ovakvo problematiziranje biti će moguće i u odnosu na spise u kojima državni odvjetnik se nije odlučio na izdavanje naloga o provođenju istrage, već se zadovoljio provođenjem pojedinih dokaznih radnji, bilo sam bilo putem istražitelja kome je povjerio provođenje ovih radnji.

Problematiziranje zakonitosti dokaza

Posebno važan dio je pravo i mogućnost problematiziranja zakonitosti dokaza na kojima tužitelj temelji optužbu.

Naime, pitanje odlučivanja o zakonitosti dokaza odredbe novog Zakona o kaznenom postupku pozicioniraju nešto drugačije nego li je to bilo prema odredbama Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine. Dok je raniji tekst zakona sudu izrijekom otvorao mogućnost odlučivanja o pitanju zakonitosti dokaza, bilo *ex offo* bilo po prijedlogu stranaka, u sudskoj istrazi, pri odlučivanju o prigovoru protiv optužnice, ali jednako tako i u fazi glavne rasprave, novi tekst zakona to pravo donekle drugačije određuje.

Naime, kako istraga više nije sudska, to prva mogućnost ocjene radi li se o nezakonitim dokazima pozicionirana je kod suca istrage kome se dostavlja optužnica u redovitom postupku. On je prvi ovlašten vršiti kontrolu, ali samo *ex offo*, a ne i po prijedlogu stranaka, nalaze li se u spisu dokazi koje treba izdvojiti, ali samo pozivom na odredbu čl. 86. Zakona o kaznenom postupku. Dakle, radi se samo o dokazima koji su izrijekom teksta odredbe Zakona o kaznenom postupku isključeni da bi se na njima mogla utemeljiti sudska odluka.

Prva mogućnost stranaka da problematiziraju zakonitost dokaza u punom opsegu pozicionirana je na sjednicu optužnog vijeća. Upravo na tom mjestu obrana može problematizirati pitanje zakonitosti dokaza i to u odnosu na ukupnu problematiku iz čl. 10. st. 2. Zakona o kaznenom postupku.

Zakon o kaznenom postupku, za razliku od ZKP/97 u ovoj fazi propisuje mogućnost, u slučajevima kada je to potrebno, provođenja dokaza važnih za utvrđivanje činjenica o zakonitosti dokaza tzv. prethodno suđenje o zakonitosti dokaza. Uvažavajući spremnost suda da brine o pitanju zakonitosti dokaza, realno se postavlja pitanje hoće li se raditi o „pravičnom suđenju“ ako u ovoj fazi tzv. prethodnog suđenja o zakonitosti dokaza obrana ne bude predstavljena odgovarajućim pravo educiranim nivoom, koji može osigurati prvenstveno odvjetnik u ulozi branitelja optuženika. Iako načelo sjednica optužnog vijeća nije zamišljena kao mjesto kontradiktornog raspravljanja o dokazima, ova norma čini iznimku. Ako se radi o potrebi izvođenja dokaza od čije ocjene ovisi kasnija ocjena o zakonitosti dokaza, tada logično slijedi kontradiktorni postupak, a time i poseban značaj stranaka. Teško je i zamisliti „pravično suđenje“ bez odgovarajuće aktivnosti obrane, dakle branitelja okrivljenika u kontradiktornom postupku izvođenja dokaza sa ciljem ocjene zakonitosti pojedinih dokaza.

Kvalitetno i uspješno ukazivanje i dokazanost da je određeni dokaz nezakonito, rezultira njegovim izdvajanjem iz spisa predmeta i nemogućnošću da se njime argumentira postojanje osnovane sumnje da je određena osoba počinila optuženo kazneno djelo, a što izravno ima za posljedicu eventualnu ne mogućnost potvrde optužnice, a moguće i obustavu postupka.

Priznanje krivnje u nejavnom dijelu postupka

Sjednica optužnog vijeća predstavlja i fazu tzv. razotkrivanja dokaza. Naime, u ovoj fazi postupka, još uvijek u nejavnom dijelu¹², okrivljenik saznaje kojim sve dokazima raspolaže državni odvjetnik kada tvrdi da postoji osnovana sumnja da bi upravo on počinio određeno kazneno djelo.

Nije teško zamisliti da obzirom na opseg dokazne građe kojom tužitelj raspolaže, dokazujući postojanje osnovane sumnje okrivljenik bude zainteresiran da se dokazi koji ga terete ne iznose u javnom dijelu postupka tj. na samoj raspravi. Okrivljenik, svjestan svoje krivnje, za postupak u kojem priznaje krivnju može biti motiviran bilo pokušajem emocionalnog rasterećenja¹³, ili izbjegavanjem negativnog publiciteta u javnosti¹⁴ ili htijenjem da se ne izlaže nepotrebnim troškovima kaznenog postupka. O svakom od ovih razloga za priznanje krivnje odgovoran branitelj raspraviti će sa svojim branjenikom i zatim donijeti za njegovog branjenika najpovoljniju odluku. Pitanje „povoljne“ presude nije vezano samo na visinu kazne.

Nagađanje u pogledu sankcije

Osim ovih motiva za priznanje krivnje odgovorna obrana u konzultaciji sa okrivljenikom voditi će računa i o mogućnosti da priznanjem krivnje okrivljenik koristi privilegij zakonskog ublažavanja kazne, kao povoljnijeg u odnosu na sudsko ublažavanje kazne¹⁵. Odgovoran branitelj o svim ovim okolnostima mora voditi računa i jasno prezentirati točnu poziciju okrivljeniku u kaznenom postupku, od čega će ovisiti hoće li se on odlučiti da prizna krivnju te se eventualno i nagodi sa tužiteljem u pogledu kaznene sankcije.

Sastavljanje spisa

I na posljetku, iako djeluje nevažno, samo sastavljanje raspravnog spisa više ne predstavlja administrativni čin kojim bi se fizički objedinjavala cjelokupna građa kao rezultat svih aktivnosti poduzetih do trenutka podnošenja optužnice. U dosadašnjoj praksi to je rezultiralo time da je raspravni spis predmeta u sebi sadržavao kako akte u kojima su sadržani brojni izvedeni dokazi, ali jednako tako i čitav niz akata koji nemaju dokaznu snagu niti su čitani ili pregledavani tijekom dokaznog postupka.

---

¹² Sjednici optužnog vijeća mogu biti prisutne samo pozvane osobe

¹³ npr. stradavanje bliskih osoba u nehatnom kaznenom djelu

¹⁴ npr. izbjegavanje javnog prezentiranja dokazne građe posebnih dokaznih radnji (tajne audio ili video snimke) kojima bi se dodatno urušavao pred javnošću moralni lik okrivljenika

¹⁵ npr. kazneno djelo silovanja koje kao zakonski minimum kod sudskog ublažavanja ima mogućnost osude na minimalno dvije godine zatvora, a kod zakonskog ublažavanja, koje se ostvaruje priznanjem krivnje i prihvatanjem visine predložene sankcije, mogućnost osude na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine.

Članak 366. st. 2. Zakona o kaznenom postupku u deset točaka određuje što predstavlja dokaznu građu koja se uvrštava u raspravni spis i to je:

- 1) kaznenu prijavu,
- 2) imovinskopravni zahtjev oštećenika,
- 3) zapisnike, snimke i druge isprave o provedenim dokaznim radnjama prije podizanja optužnice koji su važni za raspravu,
- 4) zapisnike o radnjama provedenim na dokaznom ročištu koji su važni za raspravu,
- 5) isprave i zapisnike o dokaznim radnjama pribavljene putem međunarodne pravne pomoći,
- 6) izvadak iz kaznene evidencije i evidencije o drugim kažnjivim djelima,
- 7) predmete kojima je kazneno djelo počinjeno ili koji su nastali počinjenjem kaznenog djela ili naznaku gdje se nalaze,
- 8) zapisnik s ročišta za potvrđivanje optužnice,
- 9) odluke i podatke o mjerama osiguranja prisutnosti i drugim mjerama za osiguranje tijeka postupka,
- 10) bilješke istraživanja obrane.

Međutim, u odnosu na svaku od ovih odrednica zakonodavac je otvorio mogućnost strankama, a u ovom slučaju to je naročito interesantno za obranu i aktivnost branitelja, stavljanja prigovora na uvrštenje pojedine isprave, zapisnika ili predmeta u raspravni spis, o kojem prigovoru je sud dužan odlučiti na samom ročištu optužnog vijeća. Ova mogućnost prigovora u svojoj biti ponovno otvara mogućnost problematiziranja je li neki dokaz dopušten ili nije, s razlikom da na odluku optužnog vijeća u odnosu na prigovor više ne postoji pravo posebne žalbe.

Još značajniji dio je pravo obrane da zahtjeva uvrštenje u raspravni spis „bilješki istraživanja obrane“. Iako službene zabilješke o poduzetim radnjama od strane djelatnika policije moraju biti izdvojene iz spisa predmeta kao nezakoniti dokaz, kako je to predviđeno čl. 86. st. 3. Zakona o kaznenom postupku, to nije slučaj i sa „bilješkama istraživanja obrane“. Ove bilješke nisu same za sebe dokazna građa i ne mogu biti čitane u smislu dokaza. Međutim, njihov značaj je naročito velik kada dolazi do predlaganja i obrazlaganja dokaza bilo na pripremnom ročištu ili samoj raspravi kojima se želi dokazati određena tvrdnja obrane. Upravo na temelju ovih bilješki sud će na pripremnom ročištu ili na raspravi biti u prilici da ocjenjuje opravdanost takvog dokaznog prijedloga.

3. Umjesto zaključka

Postupak pred optužnim vijećem predstavlja potpuno novu fazu u kaznenom postupku prema novim odredbama Zakona o kaznenom postupku. Iako postoji izvjesna sličnost sa postupkom povodom prigovora protiv optužnice pred izvanraspravnom kaznenim vijećem, kako je to bilo predviđeno odredbama ZKP/97, ova sličnost daleko je od istovijesnosti.

Naime, dok je postupak povodom prigovora protiv optužnice bio samo u slučajevima kada je prigovor izjavljen, postupak pred optužnim vijećem sada je pravilo i obavezna faza u odnosu na sve kaznene postupke. Tek nakon ove faze postupka koja bi morala rezultirati potvrdom optužnice moguće je doći do iduće faze kaznenog postupka - rasprave.

Sam postupak pred optužnim vijećem odvija se pred strankama, ali i bez njihove nazočnosti ako su o održavanju ročišta uredno obaviještene. Međutim, odgovorna, a time i kvalitetna i učinkovita obrana koja jamči ostvarenje pravičnog suđenja, nužnim traži pravovremenu pripremu u smislu dogovora branitelja i okrivljenika o tome kako nastupiti pred optužnim vijećem. Tek nakon potpunog upoznavanja okrivljenika sa svim njegovim obavezama i pravima koja ima i koja mu iz zakona proistječu na sjednici optužnog vijeća moći će se ostvariti učinkovita obrana. Tek tada branitelj optuženika moći će reći da u kaznenom postupku nastupa sa pozicija odgovorne obrane i time ostvaruje načelo pravičnog suđenja.